

v.z.w.
vrienden van

DE ZWARTE PANTER
Hoogstraat 70-74
B 2000 Antwerpen
tel: 0032(0)3-233 13 45
fax: 0032(0)3-231 38 12
www.dezwartepanter.com
galerie@dezwartepanter.be

PANTERNIEUWSJES
November-december 2018

De tentoonstelling **Marc Kennes** "Territorium" loopt van zondag 4 november 2018 tot 13 januari 2019. De vernissage vindt plaats op zaterdag 3 november tussen 16:00u en 21:00u. Inleiding en voorstelling van de catalogus om 18:00u door **Ernest Van Buynder**, erevoorzitter van het M HKA.

MARC KENNES - TERRITORIUM

"Territorium" is de titel van de huidige expositie van **Marc Kennes** in de *Galerie De Zwarte Panter*. Deze term verwijst naar het grondgebied, naar het gebied van een staat als zodanig, maar heeft vanuit de biologie ook een andere betekenis. Een territorium is hier een door een individu of groep van dieren in beslag genomen woongebied dat verdedigd wordt en waarvan de toegang aan soortgenoten ontzegd wordt. Toegepast op de mens, wel een zeer actueel begrip en probleem dat de kunstenaar Marc Kennes zeer beroert.

Het is een vervolg op de twee vorige exposities in de galerie, zodat ze samen een soort van drieluik vormen. In de tentoonstelling van 2013 "*A tribute to Sjostakovitsj*" onderzocht de kunstenaar de relatie tussen zijn schilderkunst en de muziek van de Russische componist, die moest opboksen tegen de dictatuur van Stalin. Hij vertaalde die muziek in indrukwekkende schilderijen van landschappen – zijn territoria van de vrije geest. In de expo van 2015 onder de titel "*Bright absent*" zette hij zijn artistiek onderzoek naar het landschap verder met twee klemtonen: "*Bewitched City*", waarin hij het stedelijk landschap centraal stelde, tegenover "*Road to El Rocío*" dat het Andalusische landschap in beeld bracht. Ook hier handelde het over territoria. Het landschap wordt door de artiest gezien als paradox van schoonheid en verval.

Maar in de huidige tentoonstelling heeft de mens een voornamere plaats. Zoals in het schilderij "*Weeping City*", waar een naakt geplaatst wordt tegenover wenende beelden van mythologische koppen. Of in het schilderij "*Lazarus*", waar een stadsbeeld tegenover een vrouwelijk naakt staat. Net als in het drieluik "*De verleiding*" (1999) uit de cyclus *Judith en Holofernes*, opgenomen in de collectie Kunst op de Campus Universiteit Antwerpen, zet hij in zijn Lazarus-versie een bijbels thema naar zijn hand. De resurrectie, de opstanding uit de dood, wordt hier geprofaneerd. Lazarus, de vriend van Jezus, wordt een vrouw. Mythe, verhaal, cultuur, natuur, landschap, de menselijke figuur, dit alles komt in beelden met grote intensiteit.

Marc Kennes stelt nu reeds dertig jaar tentoon in de *Galerie De Zwarte Panter*, die overigens precies over een maand 50 jaar bestaat. Het werk van de kunstenaar past volkomen in de expressionistische en picturale visie van de galerie binnen de hedendaagse kunst. Ik durf gerust het actuele oeuvre van Marc Kennes plaatsen binnen de strekking van het *existentieel expressionisme*. *Expressionisme* dan als die stijlrichting waar de innerlijke beleving verhevigd wordt weergegeven door vervormde uitbeelding van de zintuiglijke waarneming. In zijn werk is er een defiguratie die berust op een sterk emotieve geladenheid. En *existentieel expressionisme* omdat de gevoelsbewogenheid bij hem veroorzaakt wordt door de confrontatie met de mysteries van het menselijk bestaan zelf, van de *condition humaine*, van het menselijk tekort. Wie zijn we? Waarom bestaan wij? Wat is onze toekomst? Wat is de zin van lijden, dood, vruchtbaarheid, erotiek? André Malraux heeft dit omschreven in zijn roman "*La condition humaine*" uit 1933, bekroond met de Prix Goncourt. En ook in zijn essay bundel "*La voix du silence*" uit 1951, waarin hij schrijft: «*La biographie d'un artiste, c'est sa biographie d'artiste, l'histoire de sa faculté transformatrice.*» En de dichter Jean Cocteau sprak van «*La difficulté d'être*». In het werk van Marc Kennes ervaren we die *condition humaine* als tragisch, verscheurend, maar toch ook weer symbool-zoekend in het tijdloze van de schilderkunst. Hij past hier in het verlengde van grote namen als Edvard Munch, Chaim Soutine en Francis Bacon en artiesten van de galerie als Jan Cox, Fred Bervoets en Pjeroo Roobjee. Net als zijn voorgangers is hij trouw aan de fundamenten van de schilderkunst: olieverf op doek. Maar hij realiseert zijn liefde voor de materie op een zeer persoonlijke en authentieke wijze.
Ernest Van Buynder

Territorium De gewone editie van deze catalogus bevat een inleidende tekst van Ernest Van Buynder, fotografie Wim Van Eesbeek en is vormgegeven door Lena Derevyagina. Uitgegeven door De Vrienden van De Zwarte Panter. Prijs van de catalogus bedraagt 10 euro. De oplage van de bibliofiele editie is beperkt tot 18 exemplaren en bevat twee ingekleurde etsen van Marc Kennes. Prijs: 200 euro. Intekenen kan door te storten op rekeningnummer IBAN: BE96 0682 0095 2705 van De Vrienden van De Zwarte Panter.

“Eeuwfeest” Tom Liekens en Max Temmerman

Deze bibliofiele uitgave van Demian en De Vrienden van de Zwarte Panter wordt voorgesteld tijdens de finissage op zondag 28 oktober om 15:00u. Max Temmerman leest zijn gedicht “Eeuwfeest” voor. De oplage is beperkt tot 20 genummerde en gesignde exemplaren. Zij bestaat uit een bijgekleurde ets op linnen en een collage van houtsnede en monotype van Tom Liekens, en het gedicht en een beschreven vintage postkaart van Max Temmerman. Het gedicht is met fragmenten uit houtsneden gereproduceerd op een leporello (uitgevouwen lengte 180 cm). Het geheel is gevat in een linnen overslagmap, vormgegeven door Jelle Jespers. Prijs 275 euro bij voorintekening. (Prijs vanaf 28 oktober : 300 euro). Intekenen kan door te storten op rekeningnummer IBAN : BE96 0682 0095 2705 van De Vrienden van de Zwarte Panter.

Bloemen van een autist.

Bloemen van een autist is een verhaal over de onmogelijkheid van twee geliefden om tot elkaar te komen. De stad loert mee. De hele tijd. Vanop de straat, vanuit de appartementsblokken, de riolen, de zolderramen... Bloemen van een autist gaat over de impact van de grote boze wereld op ons eigen kleine bestaan. “Blijkbaar vind ik de wereld beangstigend en bedreigend... Ge moet de gazet eens openslaan. Vindt gij de wereld niet beangstigend en bedreigend?” 7, 8 en 9 december 2018 in De Roma, 15, 16 en 17 februari 2019 in De Bourlaschouwburg en 2 maart 2019 in CC Binder, Puurs. Meer info en reservatie: www.tuttifratelli.be

***Ambacht is Kunst* Gitaarconcert**

Gitaristen Gaëlle Solal en Maarten Vandenbemden bespelen instrumenten van Johan Sarens, Kristof Meeus & Toon Lauwers in Galerie De Zwarte Panter op zaterdag 27 oktober te 20:00u. Inkom 10€. Reserveren verplicht bij info@toonlauwers.be – www.toonlauwers.be

Notities 1987-2003* dagboeken **Wannes Van de Velde*

Omdat Wannes ons tien jaar geleden ontvielt presenteert **uitgeverij P.** op zaterdag 10 november om 20:00u in De Zwarte Panter de nieuwe uitgave van zijn drie dagboeken, in één band, *In de tijd* (1987-1993), *Tijdsnede* (1994-2000) en *Beloken dagen* (2001-2003).

Bob De Moor en **Karel Vingerhoets** schreven hun vriend en maestro een brief, lezen hem samen voor en steken hem daarna in één envelop, zo'n lichtblauwe, van de airmail.

Ann Heynen en **Michel Gillain** zorgen voor de muzikale postzegels. Daarenboven heeft een bevriende zanger & bewonderaar, die vooralsnog onbekend wenst te blijven, voor de gelegenheid een lied geschreven. Hij zal het voor de eerste keer zingen. Een kleine hommage aan een keukentafel.

***Sanguine* Fondazione Prada in Milaan**

De tentoonstelling 'Sanguine' in de Fondazione Prada in Milaan was eerder dit jaar te zien in het M HKA als onderdeel van het festival 'Antwerpen Barok 2018. Rubens inspireert'. Met deze tentoonstelling wil curator **Luc Tuymans** de bezoeker overweldigen door sleutelwerken uit de barok van onder anderen Georges de La Tour, Francisco de Zurbarán, Caravaggio en Diego Velázquez in dialoog te plaatsen met werk van klassieke hedendaagse meesters, zoals On Kawara en Edward Kienholz, aangevuld met nieuw werk van hedendaagse sterren zoals Zhang Enli, Takashi Murakami en Danh Vo.

Bloedrood toont werk van o.a. Carla Arocha & Stéphane Schraenen, Fred Bervoets, Michaël Borremans, Caravaggio, Berlinda De Bruyckere, Thierry De Cordier, Francisco de Zurbarán, Lili Dujourie, Marlene Dumas, Zhang Enli, Jan Fabre, Lucio Fontana, Joris Ghekiere, Franciscus Gijsbrechts, Jacob Jordaens, On Kawara, Nadia Naveau, Nick Andrews, Bruce Nauman, Johann Georg Pinsel, Sigmar Polke, Peter Paul Rubens, Yutaka Sone, Henri Storck, Pascale Marthine Tayou, Dennis Tyfus, Anthony van Dyck, Jan Van Imschoot, Jan Vercruyse, Jack Whitten.

Curator Luc Tuymans heeft een intense kijkervaring samengesteld van meer dan 80 werken, gemaakt door 63 internationale kunstenaars, waarvan er meer dan 25 uitsluitend in de Fondazione Prada worden gepresenteerd. Tuymans haalde via uitzonderlijke bruiklenen nationale en internationale topstukken naar Antwerpen en Milaan voor deze expositie. Sanguine is een visueel weelderige en uitdagende tentoonstelling die oude meesters binnen brengt in de experimentele ruimten van hedendaagse kunst. De expositie is geopend op maandag, woensdag en donderdag van 10:00 uur tot 19:00 uur en op vrijdag, zaterdag en zondag van 10:00 uur tot 21:00 uur. Dinsdag gesloten. De toegangsprijs bedraagt 10 euro. Sanguine | Bloedrood, Fondazione Prada, Milaan, nog tot en met 15 februari 2019.

***Op de grond, tussenin of aan de hemel* Koksijde – Ten Bogaerde**

Met deze titel is een zin geplukt uit “George Grard”, een album met zeefdrukken van **George Grard** en gedichten van **Eddy van Vliet** uit 1978, 40 jaar geleden. Het is eveneens de titel van de tentoonstelling waarbij inspiratie gezocht werd in het omliggende landschap: de donkere aarde, het groen van het gras, de horizonlijn die de verbinding lijkt te maken met de lucht. “Tussen hemel en aarde” is als een metafoor voor wat ons langs de ene kant met de voeten op de grond houdt, een zekere realiteitszin, een focus op het werkelijke. En langs de andere kant voor wat ons doet dromen, doet streven, doet verlangen.

27 oktober – 6 januari 2019. Meer info: <https://www.koksijde.be/kunstencentrumtenbogaerde>

v.z.w.
vrienden van

DE ZWARTE PANTER
Hoogstraat 70-74
B 2000 Antwerpen
tel: 0032(0)3-233 13 45
galerie@dezwartepanter.be
www.dezwartepanter.com

EXTRA PANTERNIEUWSJES 2018

Premie 2018 – Kamagurka

Kamagurka maakte de 35^e premie *"They came for salt and pepper"* voor De Vrienden van de Zwarte Panter, die vanaf nu beschikbaar is in de galerie.

Het is een originele litho in 4 drukgangen op Zerkall Litho 300 gr., 64,5 x 48 cm, oplage 70 genummerde en gesigneerde exemplaren op steen getekend door Kamagurka en verzorgd door Atelier Hans Van Dijck – Antwerpen.

Men kan de premie bekomen door storting van 300 € op rekening BE96 0682 0095 2705 van v.z.w. Vrienden van de Zwarte Panter met vermelding : lidmaatschap 2018.

TERRITORIUM Marc Kennes

"Territorium" is de titel van de huidige expositie in de Galerie De Zwarte Panter tot 13 januari 2019 - en van de catalogus die daarbij voorgesteld werd door Ernest Van Buynder, erevoorzitter van het MuKHA. De gewone editie bevat een inleidende tekst van Ernest Van Buynder, fotografie Wim Van Eesbeek en is vormgegeven door Lena Derevyagina. Uitgegeven door De Vrienden van De Zwarte Panter.

De prijs van de catalogus bedraagt 10 euro.

De oplage van de bibliofiele editie is beperkt tot 18 exemplaren en bevat twee ingekleurde etsen van Marc Kennes. Prijs: 200 euro. Intekenen kan door te storten op rekeningnummer IBAN: BE96 0682 0095 2705 van De Vrienden van De Zwarte Panter

Schilders en schrijvers: 50 jaar Galerie De Zwarte Panter

Jubileumtentoonstelling – Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience.

De rijk geïllustreerde gelegenheidspublicatie (224 p.) bezorgt de bezoeker een blijvende herinnering en een referentiekader aan de jubileumtentoonstelling. Deze bijzondere uitgave biedt bovendien een uitgebreide inkijk in de bijzondere uitgaven van De Zwarte Panter, en visualiseert zo de grote verscheidenheid. Alle bibliofiele mappen en kunstenaarsboeken worden daarnaast uitgebreid gedocumenteerd.

Het boek bevat teksten van **An Renard, Dirk Van Duyse, Johan Pas** en **Ruth de Vries**, en een gelegenheidscartoon van **Kamagurka**.

Vormgeving door **Thomas Soete**, fotografie door **Dominique Provost** en reproductieatelier Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, druk Die Keure, Brugge.

Een uitgave van de Vrienden van De Zwarte Panter.

Het boek is tijdens de expo te koop aan 32 euro bij de tentoonstellingsbalie van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. Na de expo is de verkoopprijs 35 euro.

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Nottebohmzaal,

Hendrik Conscienceplein 4, 2000 Antwerpen. 6 december 2018 t.e.m. 13 januari 2019.

Open: dinsdag t.e.m. zondag, 13-17u. Gesloten op maandag, dinsdag 25 december en dinsdag 1 januari. Info: www.consciencebibliotheek.be.

The American Years – Jan Cox Antwerp Symphony Orchestra

In het kader van zijn seizoensthema exposeert het Antwerp Symphony Orchestra, in samenwerking met Galerie De Zwarte Panter, in de Vitra Lounge van de Koningin Elisabethzaal een selectie werken van de Belgische kunstschilder Jan Cox. De expositie 'Jan Cox: The American Years' toont schilderijen die Cox maakte tijdens zijn verblijf in Amerika tussen 1956 en 1974. Tot eind december is de expo exclusief toegankelijk voor Vrienden van het Antwerp Symphony Orchestra. Vanaf januari is de expo toegankelijk voor concertgangers met een geldig concertticket.

Hou de website www.antwerpsoc.be/jan-cox en andere communicatiekanalen van het orkest in de gaten voor meer informatie.

Jubileumtentoonstelling – Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience *Schilders en schrijvers: 50 jaar galerie De Zwarte Panter*

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Nottebohmzaal

Hendrik Conscienceplein 4, 2000 Antwerpen

6 december 2018 t.e.m. 13 januari 2019

Open: dinsdag t.e.m. zondag, 13-17u.

Gesloten op maandag, dinsdag 25 december en dinsdag 1 januari.

www.consciencebibliotheek.be.

Historiek

Op 5 december 1968 opent academiestudent Adriaan Raemdonck (°1945) galerie De Zwarte Panter in de Antwerpse binnenstad. Sinds 2 oktober 1970 is de galerie ondergebracht in de Hoogstraat, in het historische Sint-Julianusgasthuis met kapel. Vijftig jaar later is De Zwarte Panter een gevestigde naam in zowel het Vlaamse, het Belgische en ook het Europese galerie-landschap. Het is een vruchtbare biotoop waar beeldende kunstenaars, schrijvers, muzikanten, curatoren, journalisten, verzamelaars en kunstliefhebbers – kortom het ganse culturele veld, naast ook toevallige toeristen en geïnteresseerde passanten – elkaar treffen.

De kruisbestuiving tussen de beeldende kunst en de literatuur loopt als een rode draad door de werking van de galerie. In 1970 startte **Adriaan Raemdonck** met **Roger Van Akelijen**, **Herbert Binneweg** en **Roger Vandaele** een ets- en zeefdrukatelier. De vele uitzonderlijke mappen met etsen en zeefdrukken die van de Panterpersen rolden, en de latere bibliothele uitgaven, weerspiegelen de experimentele zoektocht en de verbindingen die werden gelegd. Zij zijn veelal het resultaat van een spontane samenwerking tussen een beeldend kunstenaar en een auteur.

Kunstenaars als **Albert Szukalski**, **Alfred Klinkan**, **André Goezu**, **Benjamin Demeyere**, **Etienne Desmet**, **Flor Hermans**, **Frank Maieu**, **Fred Bervoets**, **Francky Cane**, **Frederique van Rijn**, **Frieda Van Dun**, **George Grard**, **Guy Leclercq**, **Dr. Hugo Heyrman**, **Jan Cox**, **Jean Pierre Van Ophem**, **Marc Kennes**, **Max Temmerman**, **Michael Bastow**, **Michel Buylen**, **Mugo**, **Nadia Naveau**, **Nick Andrews**, **Paul Delvaux**, **Philip Aguirre Y Otegui**, **Rik Selleslags**, **Roger Van Akelijen**, **Serge Vandercam**, **Tom Liekens**, **Walter Goossens**, **Ysbrant**, **Wilfried Pas** en **ZAK** gingen een co-creatie aan met schrijvers als **Dees De Bruyne**, **Eddy van Vliet**, **Ernest Van Buynder**, **Gerrit Kouwenaar**, **Gust Gils**, **Henri-Floris Jespers**, **Hugo Raes**, **Hugues C. Pernath**, **Jan Christiaens**, **Jan Declair**, **Jef Geeraerts**, **Jeroen Olyslaegers**, **Karel Ringoet**, **Kris Geerts**, **Luc De Vos**, **Marnix Gijzen**, **Michel Oukhow**, **Patrick Conrad**, **Paul De Wispelaere**, **Paul Snoek**, **Piet Sterckx**, **Remco Campert**, **Roger de Neef**, **Vic Gentils**, **Wannes Van de Velde**, **Ward Ruyslinck** en **Willem M. Roggeman**. Ook kunstenaars-schrijvers **Hugo Claus**, **Jan Vanriet**, **Marcel van Maele**, **Paul de Vree** en **Pjeroo Roobjee** werkten met Adriaan samen.

Deze samenwerkingen resulteren in zeer gevarieerde, verrassende, en vaak luxueus uitgevoerde edities waarin tekst en beeld een complementair verhaal vertellen. Niet enkel de inhoud is belangrijk, ook de buitenkant moet aanspreken en prikkelen. Het vakmanschap van de drukateliers en boekbinders, en de wisselwerking tussen kunstenaars en schrijvers staan daarbij telkens garant voor zowel een technische als een inhoudelijke kwaliteit.

De jubileumexpo *Schilders en schrijvers: 50 jaar galerie De Zwarte Panter* – in de bijzondere Nottebohmzaal van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, de Antwerpse bewaarbibliotheek voor Nederlandse letterkunde en Vlaamse cultuurgeschiedenis – presenteert een indrukwekkend overzicht van de tot dusver 117 gerealiseerde bibliofiele mappen en kunstenaarsboeken. De vele originele etsen en zeefdrukken strelen het oog en vormen een feest voor zowel de kunst- als grafiek liefhebbers.

Daarnaast brengt een selectie affiches de vroegere galerie-expo's opnieuw tot leven. Welgekozen foto's, artikels en andere documentatie vervolledigen de tentoonstelling en schetsen bovendien de prominente rol van De Zwarte Panter in de Antwerpse en Belgische kunstwereld. De bezoekers krijgen zo niet alleen te zien hoe de beeldtaal de voorbije decennia evolueerde, maar worden ook ondergedompeld in de boeiende historiek van de galerie en ervaren haar huidige dynamiek.

Schilders en schrijvers: 50 jaar galerie De Zwarte Panter in druk, het boek

De rijk geïllustreerde gelegenheidspublicatie (224 p.) bezorgt de bezoeker een blijvende herinnering en een referentiekader aan de jubileumtentoonstelling. Deze bijzondere uitgave biedt bovendien een uitgebreide inblik in de bijzondere uitgaven van De Zwarte Panter, en visualiseert zo de grote verscheidenheid. Alle bibliofiele mappen en kunstenaarsboeken worden daarnaast uitgebreid gedocumenteerd.

Het boek bevat teksten van **An Renard, Dirk Van Duyse, Johan Pas** en **Ruth de Vries**, en een gelegenheidscartoon van **Kamagurka**. Vormgeving door **Thomas Soete**; fotografie door **Dominique Provost** en reproductieatelier Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience; druk Die Keure, Brugge; een uitgave van de Vrienden van De Zwarte Panter.

Het boek is tijdens de expo te koop aan 32 euro, aan de tentoonstellingsbalie van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. Na de expo is de verkoopprijs 35 euro.

Praktische info

Deze jubileumtentoonstelling loopt in de Nottebohmzaal van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, van 6 december 2018 tot en met 13 januari 2019. Geopend van dinsdag t.e.m. zondag, telkens van 13u tot 17u. Sluitingsdagen zijn maandagen, 25 december en 1 januari.

Toegang: € 5; € 3 kortingstarief. Gratis voor A-kaart, -26j, vrienden Antwerpse Musea.

Toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Hendrik Conscienceplein 4, 2000 Antwerpen.

consciencebibliotheek@stad.antwerpen.be – 03 338 87 10 – www.consciencebibliotheek.be.

Groepsrondleidingen met museumgids

U kunt ook een gids boeken voor een rondleiding voor volwassenen in het Nederlands. Gidsbeurten kunnen van dinsdag tot en met zondag. De rondleiding duurt anderhalf uur, en de groep bestaat uit maximaal 15 deelnemers.

De kostprijs bedraagt: € 75 + € 5 administratiekosten. U betaalt ook nog de toegang tot de expo.

De groepsrondleidingen zijn te reserveren via consciencebibliotheek@stad.antwerpen.be.